

"Stipendikertomus: maisteri Annikki Lyytinen 1934.

Matkakertomus

Kuopion Isänmaallisen Seuran stipendiaattina Vesannolla.

Vesanto on pienoinen pitjä Rautalammin vesirikkaan reitin varrella. Se on vasta v. 1859 erotettu Rautalammin emäpitäjistä. Maantieteellisesti kuuluu Vesanto Hämeeseen, mutta asukkaat ovat savolaisia, sekä murteeltaan että tavoiltaan. kuitenkin voi panna merkille, että heimohenki on verraten laimeaa eivätkä ihmiset tunnu olevan tietoisia savolaisuudestaan niin kuin monessa muussa aitosavolaisessa pitäjässä. Kuitenkin on Kuopio se kaupunki, johon liikenne suuntautuu eikä suinkaan ole puhettakaan siitä, etteivätkö vesantolaiset haluaisi kuulua savolaiseen piiriin, vaikkakin tuo savolaisuus niin harvoin puheessa käy ilmi. Kuopiossa käydessä he pistäytyvät museossakin ja iloitsevat vilpittömästi, jos siellä näkevät jonkun tutun vesantolaisen esineen.

Pitäjää kierrellessäni sain ilokseni huomata heräävää museoharrastusta sillä täällä. Oinaskylällä, jossa nuorisoseuraliike tällä hetkellä kukoistaa, on herännyt tämän liikkeen piirissä ajatus säilyttää vanhoja esineitä ja koota niitä johonkin sopivaan suojaan omalla paikkakunnalla. Muutamissa taloissa oltiinkin niin tämän hankkeen lumoissa, ettei mitään annettu pois, jos jotain olisi ollutkin. Vesamäen koulun vinnillä oli pieni kokoelma puuesineitä, jotka eräs op. Makkonen toistakymmentä vuotta sitten oli sinne haannut. Jäljellä oli enää vain piimälaskuja, kahvihuhmareita, oluttynnöri ym puuesineitä, joita Kuopion Museonkin kokoelmissa jo lienee yllin kyllin. Esineet ovat vinnillä ilman hoitoa.

Ilahduttavana seikkana voin mainita myös sen, että useissa vanhoissa talonpoikaistaloissa pidettiin vanhaa sukuperintöä erittäin arvokkaana eikä vierasta laskettu siihen käsiksi ensinkään. Nuori polvi on yleensä leväperäisempää ja onhan luonnollistakin, sillä siteet vanhoihin esineisiin, niiden omistajiin ja tekijöihin häilyvät sitä mukaa kun aika kuluu ja sukupolvet vaihtuvat.

Tehtävänäni oli pääasiassa naisten asusteisiin kuuluvan aineiston kokoaminen, varsinkin käsitöiden, neuletöiden ja kudonnaisten keräileminen. Vaikkakin tämä oli päätehtäväni, jouduin pakostakin ottamaan vastaan muillekin aloille kuuluvaa, etenkin kun käsitöitä oli varsin vaikea saada. Pitovaatteet oli kulutettu loppuun ja arvokkaampia töitä, kuten ryijyjä ja raanuja, ei yleensä haluta luovuttaa ilman muuta museoon.

Kiertomatvani pitäjällä aloitin kesäkuun 4 p:nä 1934. Jaoin työajan kahtia siten, että käytin keräilyyn alkukesän juhannuksen tienoille asti ja kaksi viikkoa kesän lopusta. Aluksi kiertelin kotini lähimmässä ympäristössä, Tiitilänkylällä ja Sonkarilla. Edellinen kylä kunta ei tarjonnut mitään mainittavampaa. Sonkarinkylä on sen sijaan kauempana maantiestä ja muista kulkuväylistä ja on monessa suhteessa säilynyt

alkuperäisemmällä kannalla. Vastaanotto oli hyvä kaikkialla. Aluksi tietysti aina vähän naurettiin vanhojen tavaroiden kokoojalle, mutta pian oltiin niin innostuneita asiaan, että kierrettiin yhdessä tuvan ja tallin yliset ja kaikilla oli kova halu jotain antaa. Varsinkin vanhat mummot tarjosivat usein loppuun käytettyjä kahvimyllyjään. Kesäkuun kuluessa kiertelin vielä Korholankylällä, Oinaskylällä ja Niiniveden takana olevalla osalla Vesannon pitäjää. Oinaskylällä, kuten jo mainitsinkin, on nuorisoseuralaisten piirissä herännyt ajatus oman museon hankkimisesta, enkä näin ollen sieltä paljoakaan saanut. Korholankylällä on varsinkin Mattilan talo mainitsmisen arvoinen, sillä se on rakennusvuotensa ja muun irtaimistonsa puolesta säilyttänyt vanhan, varakkaan talonpoikaistalon leiman.

Koko läntinen puoli Vesantoa, Kuuslahti, Horonkylä ja Vesijärvi sekä kirkonkylän seudut jätin elokuun ajaksi, sillä huomasin, että heinänteko- ja leikkuaika eivät olleet suotuisia tähän keräilytyöhön. Elokuun puolivälistä syyskuun 3:teen päivään sitten vielä jatkoin matkustamista, lukuunottamatta lauantai- ja sunnuntaipäiviä, jolloin katsoin parhaaksi pysytellä poissa. Haastattelin useita vanhoja naisia kysellen heiltä vanhoista käsitoista, lankojen kehräyksestä, kankaiden kutomisesta yms. käsityöalaan kuuluvista seikoista.

Vanhoja kirjoja olisi ollut tarjolla melkein joka talossa, mutta koetin rajoittaa vain vanhimpiin ja arvokkaimpiin.

Erittäin mielelläni otin vastaan Kuopion Isänmaallisen Seuran minulle myöntämän stipendin, etenkin kun työpaikakseni sain kotipitäjäni tutut tienoot. Ihmiset olivat yleensä ystävällisiä ja asian ymmärtäviä ja koettivat tehdä parhaansa, vaikkakaan mitään erikoisen arvokasta ei ollut annettavissa. He antoivat ilmaiseksi enimmäkseen mitä antoivat, ja ehkä oli tuttavuus lähin syy siihen, ettei ostettavaksi tarjottu ollenkaan esineitä. Ainoan poikkeuksen teki Vesannolla kuuluisan susirummun omistaja, joka luopuisi kalleudestaan vain 10 000 mk:sta!

Vesannolla 5.9.1934

Annikki Lyytinen”